

Bazy Danych

Andrzej M. Borzyszkowski

Instytut Informatyki
Uniwersytetu Gdańskiego

materiały dostępne elektronicznie
<http://inf.ug.edu.pl/~amb>

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

Cztery główne operacje / słowa kluczowe

- Stosowane są do tabel, nie zbiorów
 - wiersze mogą się powtarzać
 - kolejność wierszy gra rolę
 - **SELECT** – główna operacja wyszukiwania danych,
 - realizuje obcięcie, rzut, zmianę nazwy i złączenie relacji
 - **INSERT** – realizuje aktualizację/wstawianie danych
 - **UPDATE** – realizuje aktualizację/zmianę wartości danych
 - **DELETE** – realizuje aktualizację/usuwanie danych
-
- Notacja użyta dalej
 - [] oznacza element składniowy opcjonalny
 - | oznacza wybór jednego z elementów składniowych

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

3/23

Język SQL, cz. 2, operowanie na danych (*data manipulation language*)

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

2/23

Instrukcja SELECT – składnia

- **SELECT [ALL | DISTINCT] lista_atrybutów_wynikowych [lista_klauzul];**
- **lista_atrybutów_wynikowych** realizuje m.in. rzut i zmianę nazwy kolumny
- **lista_klauzul** realizuje m.in. obcięcie i złączenie
- klauzule: **FROM WHERE ORDER BY GROUP BY HAVING**

SELECT DISTINCT imię, nazwisko

-- rzut na atrybuty

FROM klient

WHERE miasto = 'Gdańsk'

-- obcięcie do wierszy
spełniających warunek

imię	nazwisko
Agnieszka	Kołąk
Andrzej	Sosnowy
Barbara	Songin
Ewa	Hałasa
Jan	Soroczyński
Marzena	Niezabitowska-Nasiadko

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

4/23

Instrukcja SELECT – klauzula FROM

- Klauzula FROM
FROM lista_tabel
- Lista tabel nie może być pusta
- Wynikiem jest iloczyn kartezjański tabel
- **SELECT * FROM klient**
 - jedna tabela, iloczyn równy tej tabeli
- **SELECT * FROM towar, kod_kreskowy**
 - iloczyn kartezjański dwu tabel
- **SELECT * FROM klient, towar**
 - w obu tabelach występuje atrybut „nr”, czysto przypadkowa zbieżność
 - podając nazwę atrybutu, w przypadku takiej zbieżności, trzeba dodać nazwę tabeli

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

5/23

Instrukcja SELECT – różne warunki WHERE

- Podaj nazwiska klientów spoza Trójmiasta:
SELECT nazwisko FROM klient
WHERE miasto NOT IN ('Gdańsk', 'Gdynia', 'Sopot')
 - warunek należenia do zbioru
- Podaj opis wszystkich ramek do fotografii, które mają podany wymiar w calach (tzn. apostrof na końcu opisu)
SELECT opis FROM towar
WHERE opis LIKE E'ramka%' AND opis LIKE E'%\"
 - dopasowanie wzorca tekstowego
- Wyświetl szczegóły zamówień złożonych w marcu 2025
SELECT * FROM zamowienie
WHERE data_zlozenia BETWEEN '2025-03-01' AND '2025-03-31'
 - warunek dla zakresu dat

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

7/23

Instrukcja SELECT – klauzula WHERE

- Klauzula WHERE
WHERE wyrażenie_warunkowe
- Występuje po klauzuli FROM
- Wynikiem jest wybór tych wierszy, które spełniają warunek
SELECT * FROM klient WHERE miasto = 'Gdańsk'
 - obcięcie relacji w/g warunku **miasto = 'Gdańsk'**
 - $\sigma_{[miasto='Gdańsk']}(Klient)$ (sigma)
- Warunek:
 - równość, nierówność itp. na atrybutach
 - należenie atrybutu do zbioru (tabela 1 kolumnowa)
 - operacje logiczne na prostszych warunkach
- Klauzula nie musi występować, wówczas wybrane są wszystkie wiersze tabeli

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

6/23

Instrukcja SELECT – wyrażenia warunkowe w klauzuli WHERE

- Pojedyncze wartości: **WHERE cena > 3.14**
- Relacja pomiędzy wartością a zbiorem wartości:
WHERE miasto NOT IN ('Gdańsk', 'Gdynia', 'Sopot')
WHERE koszt >= ALL (SELECT koszt FROM towar)
- Istnienie elementów: **WHERE NOT EXISTS (SELECT * FROM towar WHERE towar.kod_kreskowy = klient.nr)**
- Jednoznaczność elementów:
SELECT * FROM zamowienie
WHERE NOT klient_nr MATCH UNIQUE (SELECT nr FROM klient)
(to się nie powinno zdarzyć, jeśli nr jest kluczem w tabeli klientów)
(standard przewiduje taką konstrukcję, Postgres nie ma jej zaimplementowanej)

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

8/23

Instrukcja SELECT – złączenie 1

- Złączenie jest wyborem pasujących wierszy w iloczynnie kartezjańskim

SELECT klient.nr, nazwisko, imie, data_zlozenia
FROM klient, zamowienie WHERE klient.nr = klient_nr

- bez warunku WHERE byłyby wszystkie pary wierszy
- czyli iloczyn kartezjański
- w obu tabelach występuje atrybut „nr”, trzeba wyjaśnić, o który chodzi
- Wygodne może być stosowanie *aliasów* dla nazw tabel

SELECT K.nr, nazwisko, imie, data_zlozenia
FROM klient K, zamowienie WHERE K.nr = klient_nr

- w złączeniach wielokrotnie powtarzamy nazwę tabeli
- ale jeśli alias jest zadeklarowany, musi być koniecznie używany

9/23

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

Złączenie, wynik działania

nr	nazwisko	imie
1	Kuśmerek	Małgorzata
2	Chodkiewicz	Jan
3	Szczęsna	Jadwiga
4	Łukowski	Bernard
5	Soroczyński	Jan
6	Niezbabitowska-Nasiadko	Marzena
7	Kołąk	Agnieszka
8	Kołąk	Agnieszka

klient_nr	data_zlozenia
3	13.03.2025
3	23.03.2025
3	21.02.2025
4	22.03.2025
4	1.02.2025
5	4.02.2025
8	12.01.2025
8	7.01.2025

nr	nazwisko	imie	data_zlozenia
3	Szczęsna	Jadwiga	13.03.2025
3	Szczęsna	Jadwiga	23.03.2025
3	Szczęsna	Jadwiga	21.02.2025
4	Łukowski	Bernard	22.03.2025
4	Łukowski	Bernard	1.02.2025
5	Soroczyński	Jan	4.02.2025
8	Kołąk	Agnieszka	12.01.2025
8	Kołąk	Agnieszka	7.01.2025

10/23

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

Instrukcja SELECT – złączenie 2

- Inna składnia na złączenie

SELECT K.nr, nazwisko, imie, data_zlozenia
FROM klient K INNER JOIN zamowienie
ON K.nr = klient_nr

- bezpośrednio odwołanie się do operacji złączenia w algebrze relacyjnej
- deklaracja atrybutu klient_nr jako klucza obcego wskazującego na klient(nr) nie zwalnia z obowiązku napisania jawnego warunku dla złączenia
- słowo kluczowe INNER jest domyślne (inne złączenia wymagają odpowiedniego słowa)

11/23

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

SQL a rachunek krotek

- Zapytanie
SELECT atrybuty FROM tabela WHERE warunki
 - bezpośrednio przypomina konstrukcję $\{ \langle t.A_1, \dots, t.A_n \rangle \mid r(t) \text{ AND } \Phi(t) \}$ lub $\{ t \mid r(t) \text{ AND } \Phi(t) \}$
- Zmienna t , która przebiega krotki, nie musi wystąpić w postaci jawnej
 - ale wygodnie jest myśleć, że wykonanie zapytania polega na pętli przebiegającej wszystkie krotki

SELECT T.opis, K.kod
FROM towar T, kod_kreskowy K
WHERE T.nr = K.towar_nr

występują jawne nazwy dla krotek z tabel

- nazwy atrybutów poprzedzone są nazwą (aliasem) tabeli

13/23

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

SQL a rachunek krotek, c.d.

- Zapytanie

```
SELECT DISTINCT K.nazwisko  
FROM klient K, zamowienie Z  
WHERE K.nr = Z.klient_nr
```

- oznacza
 $\{ K.nazwisko \mid Klient(K) \text{ AND } \exists Z (Zamowienie(Z) \text{ AND } K.nr=Z.klient_nr) \}$
- w rachunku krotek występuje kwantyfikator egzystencjalny
- w SQL jest on niejawny – rzut dotyczy istniejących par krotek, w szczególności istnieje zamówienie spełniające warunek
- warunek Klient(K) od razu gwarantuje, że jest tylko skończona liczba krotek do rozpatrzenia

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

14/23

Instrukcja SELECT – atrybuty wynikowe

- **wyrażenie_skalarne** może odwoływać się do nazw atrybutów, ale również może zawierać dodatkowe obliczenia
- **nazwa_kolumny** będzie nazwą kolumny w tabeli wynikowej
- **SELECT *, cena - koszt AS zysk FROM towar**
 - dodaje nową kolumnę w wyświetlanym wyniku
 - zawiera ona wyniki obliczeń

nr	opis	koszt	cena	zysk
1	układanka drewniana	15,23	21,95	6,72
	układanka typu			
2	puzzle	16,43	19,99	3,56
3	kostka Rubika	7,45	11,49	4,04
4	Linux CD	1,99	2,49	0,50
	chusteczki			
5	higieniczne	2,11	3,99	1,88

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

16/23

Instrukcja SELECT – lista atrybutów

- Atrybut wynikowy jest albo gwiazdką ***** albo postaci **wyrażenie_skalarne [[AS] nazwa_kolumny]**
- ***** oznacza wszystkie atrybuty
SELECT * FROM towar
 - wyświetla całą tabelę towarów
- **wyrażenie_skalarne** będzie najczęściej nazwą pojedynczego atrybutu
SELECT imie, nazwisko FROM klient
- Realizuje rzut relacji: $\pi_{[nazwisko, imie]}(Klient)$
- **DISTINCT** usuwa powtarzające się wiersze w tabeli wynikowej, domyślnie jest **ALL**
 - cena usuwania nie jest błaha przy większych danych
 - niektóre implementacje porządkują wynik, nie jest to standard

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

15/23

Instrukcja SELECT – atrybuty wynikowe c.d.

- Bardziej wymyślne wyrażenie
SELECT *, cena - koszt AS zysk,
CASE WHEN (cena - koszt)/koszt < 0 THEN 'ujemny
WHEN (cena - koszt)/koszt < 0.4 THEN 'za mało'
WHEN cena is NULL THEN 'brak danych'
ELSE 'ok'
END AS opinia
FROM towar

nr	opis	koszt	cena	zysk	opinia
8	ramka do fotografii 3'x4'	13,36	19,95	6,59	ok
9	szczotka do zębów	0,75	1,45	0,70	ok
10	moneta srebrna z Papież	20,00	20,00	0,00	za mało
11	torba plastikowa	0,01	0,00	-0,01	ujemny
12	głośniki	19,73	25,32	5,59	za mało
13	nożyczki drewniane	8,18			brak danych ²³
14	kompas wielofunkcyjny	22,10			brak danych

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

Instrukcja SELECT – atrybuty wynikowe c.d.

- Możliwość wykonania obliczeń wykracza poza proste operacje algebry relacji (rzut uogólniony)
- Dodatkowe obliczenia w wyrażeniu skalarnym nie muszą ograniczać się do atrybutów z tabel
- **SELECT 2+2**
- **SELECT now()**

now

2025-03-11 21:21:09.451788+02

(1 row)

- tabela wynikowa w ogóle nie odwołuje się do żadnej relacji

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

18/23

Instrukcja SELECT – klauzula ORDER BY

- Klauzula ORDER BY
ORDER BY lista_kolumn [DESC | ASC]
- Występuje po klauzulach **FROM** i **WHERE**
- Wynikiem jest tabela, w której wiersze uporządkowano według atrybutów z listy kolumn, kolejność rosnąca (**ASC**, domyślnie) lub malejąca (**DESC**)

SELECT * FROM towar ORDER BY koszt DESC

- wyświetla tabelę towarów uporządkowaną według kosztów, zaczynając od największych

SELECT * FROM towar ORDER BY koszt DESC LIMIT 3

- dodatkowa opcja pozwalająca ograniczyć wyświetlanie

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

19/23

Instrukcja SELECT – funkcje agregujące

- **wyrażenie_skalarne** w części **SELECT** może być funkcją obliczaną dla wielu/wszystkich wierszy tabeli
 - jeśli nie wystąpi zmiana nazwy **AS nazwa_kolumny** to nazwa funkcji będzie nazwą w tabeli wynikowej

SELECT count(*) FROM klient

- zwraca liczbę klientów
- tylko jedna kolumna, o nazwie „count”, i jeden wiersz
- wynik może być użyty jako pojedyncza liczba

SELECT count (DISTINCT nazwisko) FROM klient

- usuwa powtórzenia przed podjęciem zliczania

**SELECT max(koszt), min(koszt), avg(koszt) AS średni
FROM towar**

- wyświetla tabelę o jednym wierszu i trzech kolumnach

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

20/23

Instrukcja SELECT – klauzula GROUP BY

- Klauzula GROUP BY
GROUP BY lista_kolumn
- Występuje po klauzulach **FROM** i **WHERE**
- Wynikiem jest tabela, w której zgrupowano wiersze o identycznych atrybutach z listy kolumn
- Elementy wyboru instrukcji **SELECT** mają obowiązek dawać jednoznaczna wartość dla każdej grupy:

- albo muszą odwoływać się do atrybutów z listy kolumn, w/g których grupujemy
- albo do funkcji agregujących

**SELECT towar_nr, count(zamowienie_nr), sum(ilosc)
FROM pozycja
GROUP BY towar_nr
ORDER BY count(zamowienie_nr) DESC**

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

21/23

Instrukcja SELECT – klauzula GROUP BY, c.d.

- Wymóg jednoznaczności dla wartości atrybutu traktowany jest w SQL formalnie
 - tzn. można odwoływać się do tylko atrybutów, w/g których następuje grupowanie
 - nie wystarczy gwarancja jednoznaczności poprzez użycie klucza kandydującego
 - w poniższym przykładzie trzeba dodać atrybut opis do grupowania, mimo że nie spowoduje to zmiany grup

```
SELECT towar.nr, opis, count(zamowienie_nr),  
       sum(ilosc)  
FROM pozycja INNER JOIN towar ON towar_nr=towar.nr  
GROUP BY towar.nr, opis  
ORDER BY count(zamowienie_nr) DESC
```

- W Postgresie od wersji 9, można opuścić atrybut opis w powyższym przykładzie

22/23

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

Instrukcja SELECT – klauzula HAVING

- Klauzula HAVING

HAVING wyrażenie_warunkowe

- Występuje po innych klauzulach
- Wynikiem jest tabela taka jak otrzymana poprzez użycie **GROUP BY**, ale dodatkowo z wyeliminowanymi grupami nie spełniającymi wyrażenia warunkowego
- Brak **GROUP BY** oznacza, że cała tabela jest jedną grupą
- Wyrażenie warunkowe odwołuje się do wartości, które można wyświetlić legalnie w **SELECT**

```
SELECT towar_nr, count(zamowienie_nr)  
FROM pozycja  
GROUP BY towar_nr  
HAVING count(zamowienie_nr) > 1  
ORDER BY count(zamowienie_nr) DESC
```

23/23

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych

Instrukcja SELECT – klauzula HAVING, użycie

- SELECT towar.nr, opis, count(zamowienie_nr)**
FROM pozycja INNER JOIN towar on towar_nr=towar.nr
GROUP BY towar.nr, opis
HAVING opis LIKE '%układanka%'
 - jest prawidłowe, ale nielogiczne i niesłuszne
 - HAVING** jest słuszne, gdy odwołuje się do wartości zagregowanych
 - wartości pojedynczych krotek powinny być zbadane przed grupowaniem, w klauzuli **WHERE**

```
SELECT towar.nr, opis, count(zamowienie_nr)  
FROM pozycja INNER JOIN towar on towar_nr=towar.nr  
WHERE opis LIKE '%układanka%'  
GROUP BY towar.nr, opis
```

24/23

© Andrzej M. Borzyszkowski

Bazy Danych